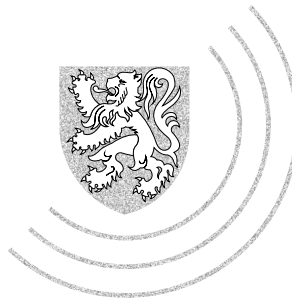

V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **588** (2009-2010) – Nr. 1
ingediend op 24 juni 2010 (2009-2010)

Voorstel van resolutie

van de heren Hermes Sanctorum, Bart Martens en Dirk de Kort en
mevrouw Liesbeth Homans

betreffende het voorbereiden van Vlaanderen
op olie- en gaspieken

TOELICHTING

ASPO of 'Association for the Study of Peak Oil & Gas' (de Vereniging voor de studie van olie- en gaspieken) is actief in meer dan twintig landen. Voor haar berekeningen baseert de vereniging zich op de gegevens van het International Energy Agency (IEA) en de jaarverslagen van verschillende oliemaatschappijen zoals BP, Exxon-Mobil, Chevron, Total en Shell. Door die laatste actoren wordt erkend dat er nog maar voor ongeveer veertig jaar tegen redelijke voorwaarden exploiteerbare oliereserves beschikbaar zijn¹.

Maar naast de beperkte voorraad doen zich de volgende problemen voor, waar onvoldoende rekening mee wordt gehouden:

- de vraag naar olie blijft niet constant; de snelle ontwikkeling van een aantal groei-landen zorgt bij ongewijzigd beleid voor een steeds toenemende vraag;
- de productie van olie uit een nieuwe laag is, bij de eerste boringen, groot en afhankelijk van de druk van de laag; daarna neemt ze geleidelijk af tot nul;
- de onbetrouwbaarheid van de cijfers omdat de OPEC-quota (OPEC: Organization of the Petroleum Exporting Countries) bepaald worden door de hoogtes van de bewezen reserves; dat is een goede reden voor de OPEC-landen om hun reserves hoger voor te stellen dan ze in werkelijkheid zijn²;
- de steeds moeilijkere, meer technische en duurdere ontginning van aardolie.

De recente uitspraak van Sadad I Al Husseine, de voormalige vice-president van het Saudische staatsoliebedrijf Aramco spreekt boekdelen: "De wereldoliereserves zijn verwarrend en opgeblazen. Veel van die zogenaamde reserves zijn eigenlijk bodemrijkdommen. Ze zijn niet duidelijk afgelijnd, niet toegankelijk en niet geschikt voor productie."

De olieproductie van een land bereikt dus een maximum voor ze vermindert. Dat maximum wordt de 'peak oil' of oliepiek genoemd. Op wereldschaal is er een oliepiek wanneer de oliereserves die kunnen worden gewonnen, ongeveer half leeg zijn. Dat begrip is van groot belang omdat het betekent dat de wereldproductie begint af te nemen als er nog veel olie voorhanden is.

Uit economisch oogpunt is dit kantelmoment belangrijker dan het ogenblik dat de oliereserves helemaal uitgeput zullen zijn. Eenmaal voorbij die piek begint een fase waarin de prijzen stijgen, er vaker prijsschommelingen zijn en de schaarste toeneemt.

De aanwijzingen dat de oliepiek dichtbij is, stapelen zich op:

- veel petroleummaatschappijen zien hun productie stagneren of afnemen: tussen 2001 en 2006 is de productie van de vijf grootste (Exxon, Shell, BP, Chevron en Total) in totaal met 5% verminderd³;
- van de 48 grootste olieproducerende landen zijn er 33 landen waarvan de daling duidelijk vastgesteld is⁴;
- in 2005 en 2006 kondigden Koeweit⁵, Saoedi-Arabië en Mexico aan dat hun gigantische velden, die goed zijn voor zowat 30% van de wereldexport, snel minder begonnen te produceren (10% minder per jaar in Mexico⁶, 5 tot 10% minder per jaar in Saudi-Arabië⁷);

¹ BP Statistical Review of World Energy, 2007.

² Geert Noels, *Econoshock*, blz. 180.

³ Jaarverslagen Exxon, Chevron, Total en Shell.

⁴ Forum van Chevron 'Will-you-join-us', section Energy Issues.

⁵ P.J. Cooper, 'Kuwait's biggest field starts to run out of oil', AME Info, 2005.

⁶ Pemex, 'Precisiones respecto al comportamiento del complejo Cantarell', 2005.

⁷ US, DoE, EIA, *Country Analysis Briefs*, Saudi-Arabia 2006.

- sedert 2000 hebben vele landen hun productiepiek sneller overschreden dan door het International Energy Agency en het Amerikaanse Energy Information Administration (EIA) was voorzien;
- Noorwegen, Oman, Mexico en Australië hebben hun oliepiek respectievelijk 5, 9, 26 en 30 jaar vroeger bereikt dan verwacht door het IEA⁸;
- Groot-Brittannië en Noord-Amerika hebben hun productie van aardgas respectievelijk 10 en 28 jaar vroeger zien afnemen dan verwacht door het IEA⁹.

De inschattingfouten van die gezaghebbende agentschappen op de petroleummarkt moeten de overheid ertoe aanzetten om zich terughoudend op te stellen tegenover de prognoses in verband met de wereldpiek van de olie.

Vele deskundigen verwachten een wereldpiek tussen 2005 en 2020¹⁰. Het is mogelijk dat die piek al overschreden is, aangezien de wereldproductie van olie sinds eind 2004 stagneert. De ervaring leert bovendien dat de juiste datum van de piek pas met zekerheid kan worden bevestigd nadat de piek is overschreden en nadat de afname van de productie gedurende verschillende jaren is waargenomen.

Uit een aantal gezaghebbende studies blijkt dat de overschrijding van de oliepiek, als men niet ernstig anticipeert, rampzalige gevolgen zal hebben, met name een nooit eerder geziene economische crisis, een verhoogde wedijver voor de toegang tot en de beveiliging van de hulpbronnen, een grotere geopolitieke instabiliteit, een lagere welstand van de bevolking enzovoort¹¹.

Ondanks het toenemende bewustzijn rond de klimaatproblematiek en duurzame energieproductie en energiegebruik is aardolie nog steeds van enorm belang voor de huidige wereldeconomie. Voor vervoer, wegbedekking, smering van alle mechanische onderdelen, voedselproductie, geneesmiddelen, massaconsumptiegoederen, synthetische stoffen, verwarming van gebouwen en veel meer, zijn we nog steeds afhankelijk van aardolie.

Weinig tijd voor oplossingen

Er bestaat geen mirakeloplossing voor de krimpende olievoorraden. Daarom moeten verschillende duurzame oplossingen ingezet worden, zoals energiebesparing, energie-efficiëntie, hernieuwbare energie, efficiënte productiemethodes, ecodesign en nieuwe consumptiewijzen. Voor een succesvolle overgang naar een tijdperk met zeer dure olie zal politieke wil nodig zijn. Het is daarom belangrijk dat zo snel mogelijk wordt gestart met een transitie naar duurzame ontwikkeling (terwijl olie nog relatief beschikbaar en goedkoop is), maar ook dat een betrouwbare inschatting wordt gemaakt van wat er op ons afkomt.

Elke, zelfs geringe, inkrimping van de olieproductie kan snel grote gevolgen hebben voor de beschikbaarheid van brandstoffen en de prijzen fors doen stijgen. Dat wordt in hoofdzaak beïnvloed door drie factoren:

- de snelle daling van de exportcapaciteit van de exporterende landen die eerst aan hun interne vraag beantwoorden;
- de toenemende hoeveelheden energie, waaronder die uit aardolie, die nodig zijn om ruwe aardolie op te pompen uit toekomstige reserves die moeilijker bereikbaar zijn;
- de toename van het aantal verbruikers en het wereldverbruik.

⁸ US, DoE, EIA, *International Energy Outlook 2001-2006*.

⁹ IEA, *Energy Policies of IEA Countries* 1998 p. 107 e.v.; IEA, *World Energy Outlook* 2001 p. 197 e.v.; IEA, *World Energy Outlook* 2004 p. 149-152; IEA, *World Energy Outlook* 2006 p. 116 e.v.

¹⁰ R.L.Hirsch (SAIC) *Peaking of World Oil Production: Recent Forecast*, US DOE, 2007.

¹¹ R.L.Hirsch (SAIC), R.H. Bezdel, R.M. Wendling (MISI) *Peaking of world oil production: impacts, mitigation & risk management*, US DOE 2005.

Het Institut Français du Pétrole stelde enkele jaren terug dat in de periode 2006-2009 een piek zou optreden die gevolgd zou worden door een daling van 1,2% per jaar. Aangezien het wagenpark elk jaar met 2,5% toeneemt, zou de beschikbare brandstof per voertuig tegen 2015 met 30% dalen¹².

Volgens een studie van de regering van de Verenigde Staten zou een daling met slechts 4% van de aardolieproductie de prijs per vat doen stijgen tot meer dan 160 \$¹³. Nog langer talmen met de voorbereiding van de overgang naar een wereld met dure aardolie valt dus uiteindelijk duurder uit dan kordaat en snel optreden.

Verschillende factoren zouden een doeltreffend optreden kunnen afremmen:

- als de piek overschreden wordt, zullen er waarschijnlijk grotere prijsschommelingen zijn; lage prijzen zullen afgewisseld worden met hoge prijzen en eventueel de schijn wekken dat het om een tijdelijk probleem gaat;
- een aantal van de conflicten over de controle van de aardoliebronnen insinueren dat aardolie louter om geopolitieke en niet geologische problemen gaat;
- indien de alternatieven onvoldoende zorgvuldig worden gekozen en geen goede oplossingen blijken te zijn, kan de noodzakelijke bewustwording worden vertraagd.

In het Brussels Hoofdstedelijk Parlement werd een soortgelijk voorstel van resolutie ingediend op 20 december 2007 (A-446/1 – 2007/2008). Het werd door de commissievergadering unaniem goedgekeurd op 9 december 2008 en door de plenaire vergadering op 19 december 2008.

Na een reeks hoorzittingen werd een vergelijkbaar voorstel van resolutie op 25 juni 2008 in het Waals Parlement ingediend (818 (2007-2008)). Het werd unaniem goedgekeurd door de commissievergadering op 10 juli 2008 en in plenaire vergadering op 16 juli 2008.

Klimaatverandering

Ook al was de Klimaattop in Kopenhagen in december 2009 geen onverdeeld succes, wereldwijd wordt toch algemeen aanvaard dat de opwarming van de aarde beneden de 2°C moet blijven en dat daarvoor de CO₂-uitstoot drastisch moet worden verminderd. Dat heeft niet rechtstreeks te maken met het bestaan van een olie- en gaspiek, maar wel met verbruik van de fossiele brandstoffen aardolie en aardgas. Aandacht voor olie- en gaspieken sluit dus perfect aan bij de klimaatdoelstellingen. Het besef van de eindigheid van de oliereserves en een inschatting van de effecten op onze samenleving, versterken de 'sense of urgency' om op een duurzame manier de stap te zetten naar zowel het post-Kyoto- als het post-olietijdperk.

¹² Y.Mathieu, '*Quelles réserves de pétrole et de gaz?*' IFP. Conférence-debat 11 mei 2006.

¹³ National Commission on Energy Policy & Securing America's Future Energy, *Oil Shockwave*, 2005.

De Transitiebeweging

Ondertussen zit de samenleving niet stil. Veel mensen zijn zich terdege bewust van de klimaatproblematiek en de eindigheid van fossiele brandstoffen en hebben zich verenigd in onder meer transitienetwerken en transitiesteden. De eerste 'Transition Town' zag in 2006 het licht in Engeland. Sindsdien worden er wereldwijd transitie-initiatieven gelanceerd. Sinds kort bestaat er ook een Transitienetwerk Vlaanderen. Het brengt een positieve boodschap over de overgang van ons huidige productie- en consumptiemodel naar een duurzame manier van leven. Transitie-initiatieven inspireren groepen mensen om oplossingen te bedenken om de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen af te bouwen en de uitstoot van CO₂ te verminderen.

Hermes SANCTORUM

Bart MARTENS

Liesbeth HOMANS

Dirk DE KORT

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement vraagt de Vlaamse Regering:

- 1° er binnen de Europese Unie op aan te dringen op korte termijn een studie uit te voeren die:
 - a) een overzicht bevat van de economische en administratieve gevolgen van een substantieel hogere prijs per vat olie voor de Europese Unie, haar lidstaten en haar inwoners;
 - b) concrete en becijferde maatregelen voorstelt om de afhankelijkheid van schaarse energiebronnen versneld af te bouwen en de sociale en economische gevolgen van een onverwacht sterke stijging van de energieprijzen te accommoderen;
- 2° er bij de federale overheid op aan te dringen binnen de prospectieve studies die overeenkomstig de Elektriciteits- en Gaswet periodiek moeten worden uitgevoerd, scenario's te laten doorrekenen die uitgaan van substantieel hogere energieprijzen op de internationale markten; ook de sociale en economische effecten van deze scenario's in kaart te brengen;
- 3° rekening te houden met de resultaten van voorgaande studies bij haar klimaatbeleid, haar economisch beleid, haar milieu- en energiebeleid en haar sociaal beleid;
- 4° verder werk te maken van de verbetering van de energie-efficiëntie, de verhoging van het aandeel energie uit hernieuwbare bronnen en de verhoogde efficiëntie van fossiele energieopwekking door maximaal een beroep te doen op warmte-krachtkoppeling;
- 5° de energie-efficiëntie te verbeteren van gebouwen, voertuigen, apparaten, processen, producten en diensten en hiervoor initiatieven te nemen op het vlak van de regelgeving, de voortschrijdende normering en de ondersteuning via fiscale stimuli of premies;
- 6° volop in te zetten op de opportuniteiten die de energietransitie waar we voor staan biedt op het vlak van innovatie, industriële ontwikkeling, exportmogelijkheden en werkgelegenheid voor Vlaanderen;
- 7° de beschikbaarheid en betaalbaarheid van energie te garanderen voor sociaal zwakkeren en er voor te zorgen dat energiezuinig wonen voor iedereen gegarandeerd wordt door de verschillende drempels die bestaan voor energiebesparing in woningen (informatie, huurder-verhuurderproblematiek, prefinanciering, financiering) te slechten; op die manier de gezinnen beter te beschermen tegen abrupte prijsstijgingen op de internationale energiemarkten.

Hermes SANCTORUM

Bart MARTENS

Liesbeth HOMANS

Dirk DE KORT